

הנחיות להתנהלות אגודות עותומניות

בהתאם לחוק העותומני על האגודות ותקנות החוק העותומני על אגודות (דיווח
ושקיפות), התשפ"א - 2021

ספטמבר 2021

מבוא

אגודה עותומנית היא תאגיד הפועל בהתאם לחוק העותומני על האגודות (להלן - החוק העותומני), להשגת מטרה שאינה מכוונת להשגת רווחים¹.

בהתאם להחלטת ממשלה מספר 3662 מיום 11.03.2018, שאושרה על ידי הכנסת, רוכזו כלל הסמכויות לפי החוק העותומני בידי משרד המשפטים. הסמכויות הואצלו ביום 30.04.2018 לרשם העמותות (להלן: "הרשם")². טרם לכן מרבית הסמכויות היו נתונות לממונים על המחוזות במשרד הפנים.

מאז חקיקתו של חוק העמותות, התש"ס-1980 (להלן - חוק העמותות) נרשמו אלפי אגודות עותומניות כעמותות לפי סעיף 61 לחוק העמותות ולא ניתן לייסד עוד אגודות עותומניות חדשות. כמו כן, חלק מהאגודות שלא הגישו בקשה לרישומן כעמותות נמחקו על ידי רשם העמותות בהתאם לסמכותו לפי סעיף 62 לחוק העמותות. ואולם, עדיין קיימות אלפי אגודות עותומניות בישראל שהחוק העותומני חל עליהן, ובכללן אגודות שהם ארגוני עובדים ומעבידים שנוסדו עד שלוש שנים מיום תחילת חוק העמותות אשר לגביהן סמכות המחיקה המנהלית של רשם העמותות אינה חלה.

חובות הגשת מידע ומסמכים

סעיף 6 לחוק העותומני קובע שעל כל אגודה לדווח על דבר ייסודה, תוך ציון שם האגודה, מטרותיה, מענה, ופרטי מנהליה ולצרף לדיווח העתק של תקנות האגודה. להבדיל מעמותה, הקיימת רק לאחר רישומה בידי רשם, אגודה קיימת לפי רצונם המשותף של מייסדיה ובלבד שמסרה עם היווסדה הודעה לממונה על המחוז במשרד הפנים הודעה חתומה בידי מייסדיה.

כמו כן, על אגודה לנהל רישום של כל שינוי בתקנותיה, במענה ובהרכב חברי הועד המנהל ולדווח עליהם לממונה על המחוז (כיום כאמור לעיל, הועברה הסמכות לרשם העמותות). ללא דיווח כאמור, לא תהיה לשינוי השפעה על צדדים שלישיים.

סעיף 7 לחוק העותומני קובע כי ועד האגודה ינהל שלושה פנקסים אשר יוצגו לפי דרישה מצד "הרשות המשפטית או הנהלתית" (הממונה על המחוז במשרד הפנים והחל מאפריל 2018 - רשם העמותות): פנקס חברי האגודה, פנקס החלטות הועד, חליפות מכתבים והודעות, ופנקס ההכנסות וההוצאות של האגודה.

1 ס' 1 לחוק העותומני על האגודות, תרס"ט-1909.

2 י"פ 7767, עמ' 7026; י"פ 7797, עמ' 7646; י"פ 7794, עמ' 7606.

הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מספר 6.5101 בעניין "חובת דיווח- אגודות עותומאניות" (קובעת כי ניתן לדרוש דיווח מסוים או באופן שוטף במועדים קבועים. ביום 3.9.2021 נכנסו לתוקפן תקנות החוק העותומני על אגודות (דיווח ושקיפות), התשפ"א- 2021 (להלן: "התקנות").

תקנות אלה שהותקנו מתוקף סעיף 19 לחוק העותומני, נועדו להחיל על אגודות עותומניות חובות דיווח ושקיפות ולעגן כללים שלפיהם יגישו דיווחים לגבי פעילותן. זאת, כדי להחיל עליהן הסדרים דומים, ככל הניתן, לאלה החלים על תאגידים אחרים ללא כוונת רווח בישראל וכדי ליצור מרשם אגודות עותומניות עדכני ומלא שינוהל בידי רשם העמותות.³ המרשם, כמו גם מסמכים ודיווחים שיוגשו לפי התקנות, יועמדו לעיון הציבור. בכפוף לכך שלא יפורסם מידע שגילוי אסור לפי דין, דוגמת מידע שפרסומו פוגע פגיעה אסורה בפרטיות.

התקנות קובעות את האופן והמועדים שבהם על אגודות להגיש לרשם דיווחים. במסגרת התקנות נקבעו שלושה סוגי דיווחים:

1. דיווח פרטים חד פעמי בדבר אגודה עותומנית קיימת. דיווח זה יוגש בתוך חודשיים ממועד כניסת התקנות לתוקף, כלומר עד ליום 4.11.2021.
2. דיווח מיידי בדבר שינויים בתקנות האגודה (תקנון), הרכב חברי הוועד המנהל או מקום מושבה (כתובתה הרשמית). דיווח זה יוגש בתוך 14 יום ממועד קבלת ההחלטה על השינוי.
3. דיווח שנתי- דוח מילולי ודוח כספי. התקנות קובעות כי הדיווח השנתי הראשון יוגש ביחס לשנת הכספים 2022 וכי הוא יכלול התאמות ביחס לאגודות שהן ארגוני עובדים או מעבידים, כפי שיפורט בהמשך.

בנוסף, התקנות קובעות כי לרשם סמכות לדרוש כל מסמך או מידע כפי שימצא לנכון לדרוש, לשם הבהרת פרטים שצוינו או שהיה צריך לציין אותם או להגישם במסגרת דיווחי האגודות לפי הוראות החוק העותומני והתקנות.

א. דיווח פרטים חד פעמי בדבר אגודה קיימת

על פי סעיף 3 לתקנות, נדרשת אגודה עותומנית להגיש לרשם, בתוך חודשיים ממועד כניסתן לתוקף של התקנות, קרי עד ליום 4.11.2021, דיווח ראשוני חד פעמי, ערוך לפי טופס 1 בתוספת לתקנות ולצורך לדיווח זה העתק של תקנות האגודה העדכניות.

3 תקנה 2 לתקנות.

הדיווח החד פעמי כולל דרישה למידע בסיסי אודות האגודה, ובמסגרתו יפורטו הפרטים שלהלן:

- א. שם האגודה ושמות קודמים ככל שישנם;
- ב. מספר האגודה; יש לציין את המספר בן 8 ספרות המתחיל בקידומת 589 או ככל שאינו ידוע, את המספר הקצר אשר ניתן לאגודה על ידי הממונה על המחוז במשרד הפנים, עם קבלת ההודעה על ייסוד האגודה.
- ג. מטרות האגודה;
- ד. תאריך ייסוד האגודה
- ה. האם האגודה קיבלה אישור שר הפנים להיותה אגודה לתועלת הציבור לפי סעיף 17 לחוק העותומני;
- ו. פרטי התקשרות עם האגודה;
- ז. פרטים בדבר חברי ועד, מנהל כללי ומנהלים הכפופים למנהל הכללי המכהנים באגודה; ככל שבידי האגודה קיים פרוטוקול אסיפה כללית בדבר המינוי, רצוי לצרפו לדיווח.

הדיווח החד פעמי ייחתם בידי שני חברי ועד האגודה, שכהונתם בתוקף בהתאם להחלטות האגודה, אשר יאשרו את פרטי הדיווח.

טופס הדיווח מצורף כנספח לנוהל זה.

ניתן להגיש את הדיווח החד פעמי, על נספחיו בדוא"ל לכתובת Agudot@justice.gov.il, או לשלוח בדואר ישראל לרשות התאגידיים בירושלים, רחוב ירמיהו 39.

כמו כן, ניתן להגיש את הדיווח במסירה ידנית בכל לשכות קבלת קהל של רשות התאגידיים בשעות קבלת הקהל או להניח את המסמכים בתיבת ההפקדה הנמצאת בכניסה לבניין, ליד עמדת המאבטחים, בכל אחד מהמחוזות, בימים א' עד ה' בין השעות 08:30 עד 16:00.

ב. דיווח מיידי בדבר שינויים בתקנות האגודה, הרכב חברי הוועד או במען האגודה

על פי סעיף 4 לתקנות, אגודה עותומנית נדרשת לדווח לרשם אודות שינויים בתקנותיה (תקנון האגודה), בהרכב ועד הנהלתה (או במען האגודה) (כתובתה הרשמית), וזאת בתוך 14 ימים מיום קבלת ההחלטה על השינוי.

יובהר, כי ללא דיווח לרשם כאמור, לא יהיה לשינוי שבוצע תוקף כלפי צדדים שלישיים⁴.

כאשר השינוי הוא בתקנות האגודה או בהרכב הוועד המנהל - יש לצרף לדיווח את פרוטוקול החלטת האסיפה הכללית המאשר את השינוי.

ניתן לצרף פרוטוקול של גוף המורכב מנציגים של החברים באגודה שאינו אספה כללית ככל שהוסמך לכך בתקנות האגודה, וככל שמדובר באגודה עותומנית שהוכרה כקופת חולים לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 – גם גוף אחר שנקבע בתקנות קופת החולים.

טפסים מומלצים לדיווח המייד בדבר שינויים, מצורפים כנספח לנוהל זה.

ניתן להגיש דיווח מייד, בצירוף הנספחים הנדרשים, באמצעות דוא"ל לכתובת Agudot@justice.gov.il, או לשלוח בדואר ישראל לרשות התאגידי בירושלים, רחוב ירמיהו 39.

כמו כן, ניתן להגיש את הדיווחים במסירה ידנית בכל לשכות קבלת קהל של רשות התאגידי בשעות קבלת הקהל או להניח את המסמכים בתיבת ההפקדה הנמצאת בכניסה לבניין, ליד עמדת המאבטחים, בכל אחד מהמחוזות, בימים א' עד ה' בין השעות 08:30 עד 16:00.

ג. דיווח שנתי - דוח מילולי ודוח כספי

על פי סעיף 5 לתקנות, החל משנת הכספים 2022 ואילך אגודה עותומנית נדרשת להגיש לרשם דיווח שנתי ערוך לפי טופס 2 שבתוספת לתקנות.

את הדיווח יש להגיש, לכל היותר, עד ליום 30 ביוני של השנה העוקבת לשנת הכספים אליה מתייחס הדיווח. כלומר – הדיווח הראשון עבור שנת 2022 יוגש עד ליום 30.6.2023⁵.

לדיווח יצורף פרוטוקול האסיפה הכללית של האגודה, במסגרתה התקבלה ההחלטה לאשר את הדיווח השנתי שהובא בפניה והוא ייחתם בידי שני חברי ועד.

דוח שנתי מילולי

הדוח המילולי כולל בין היתר את פרטי הדיווח הבאים:

⁴ ר' סעיף 6 לחוק העותומני.

⁵ בהתאם להוראות תקנה 5 לתקנות האגודות הרשם רשאי לאפשר לאגודות, כולן או חלקן, בשנה עוקבת מסוימת להגיש את הדיווח השנתי עד ליום 30 באוקטובר ובלבד שפרסם על כך הודעה ברשומות.

- א. מחזורה הכספי של האגודה בשנת הדיווח
- ב. פרטי התקשרות עם האגודה
- ג. פירוט תאגידיים שהאגודה שולטת בהם
- ד. מידע אודות העסקת קרובי משפחה, באגודה או בתאגידיים שבשליטתה
- ה. מידע אודות עסקאות של האגודה, לרבות הלוואות והתקשרויות לקנייה או מכירת שירותים, עם צדדים קשורים ;
- ו. פירוט נתונים כספיים נבחרים לשנת הדוח ;
1. נתונים כספיים כללים וסיכום מחזור הפעילות של האגודה ;
2. פירוט אודות תשלום שכר, גמול והחזר הוצאות לחברי הוועד, לחברי ועדת הביקורת או למנהל הכללי ;
- ז. אירועים חריגים שאירעו עד למועד אישור הדוח באסיפה הכללית (למשל: התפטרות נושא משרה, פתיחה בחקירה פלילית או הגשת כתב אישום כנגד האגודה או נושא משרה בה בקשר עם ביצוע תפקידו וכיו"ב) ;
- ח. פירוט בעלי התפקידים המכהנים באגודה נכון ליום אישור הדוח על ידי האסיפה הכללית ;
1. חברי הוועד ;
2. חברי ועדת הביקורת ;
3. מורשי החתימה ;
4. חמשת מקבלי השכר הגבוה באגודה.

דוח שנתי כספי

אגודה עותומנית שמחזורה עולה על 500,000 ₪ נדרשת להגיש, בנוסף על הדיווח המילולי, דוח כספי ערוך על פי כללי חשבונאות ודיווח מקובלים, ואם התמנה לאגודה רואה חשבון מבקר – לצרף גם חוות דעתו על הדוח הכספי.

אגודות עותומניות המגישות דיווח לפי חוק ביטוח ממלכתי

כדי להקל את הנטל הבירוקרטי, קובעת תקנה 8 כי אגודה שהוכרה כקופת חולים לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד-1994 (להלן – חוק ביטוח בריאות ממלכתי) ואשר הגישה דיווח כנדרש בהתאם לסעיף 35 לחוק זה ביחס לשנת הדיווח, יראו אותה כמי שהגישה דיווח שנתי לפי תקנה 5 לרשם העמותות ואין לה צורך להגיש את הדיווח פעמיים. הדוח הכספי שתגיש אגודה כאמור יועבר משרד הבריאות לרשם העמותות באופן יזום ויועמד לעיון הציבור על ידי רשם העמותות כאילו הוגש אליו באופן ישיר.

הקלה זו נקבעה בהתחשב ברגולציה שחלה על קופות החולים בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. שכן, אגודות אלו מגישות למשרד הבריאות דיווחים שוטפים בדבר פעילותן והמצב הכספי שלהם אשר עומדים לעיון הציבור וכן לאור העובדה ששכר העובדים ונושאי המשרה בהן כפוף לפיקוח של הממונה על השכר באוצר לפי חוק יסודות התקציב.

אגודות עותומניות שהן ארגוני עובדים ומעבידים

ארגוני העובדים ומעבידים הם בעלי מאפיינים ייחודיים – עיקר מימונם הוא מדמי חבר המשולמים להם על ידי מספר גדול של חברים ומדמי טיפול שהם גובים ממי שאינם חברים במקרים מסוימים. מלבד זאת, לארגוני עובדים ומעסיקים מוקנה מעמד מיוחד וסמכויות מיוחדות על פי חוק אשר גורמות לפעולתם להיות בעלת השפעה ציבורית רחבה, ובכלל זה השפעה כלכלית והשפעה על זכויות הפרט.

בהתחשב במאפיינים ייחודיים אלו, במסגרת החלת חובת הדיווח והשקיפות בוצעו בתקנות התאמות ייעודיות שנועדו לתת מענה לחשש כי פרסום מידע לגבי- המאזן הכספי של האגודה, ובפרט המידע לגבי קרן השביתה של האגודה, לציבור הרחב עלול לפגוע ביכולתו של הארגון לפעול לקידום מטרותיו, מול מעסיקים, ארגוני מעסיקים ומול המדינה.

פירוט ההתאמות לאגודות שהן ארגוני עובדים או מעבידים:

1. חיסוי קרן השביתה בדוח הכספי –

בהתאם לתקנה 9(א) לתקנות, רשאית אגודה שהיא ארגון עובדים או מעבידים לקבוע כי הסכומים הנוגעים לקרן השביתה של האגודה, אם יש לה כזו, יהיו חסויים.

2. הגשת דוח כספי חלקי לרשם תוך עיגון הסדר עיון פנימי בדוח הכספי לחברי

האגודה –

בהתאם לתקנה 9(א) לתקנות, רשאית אגודה שהיא ארגון עובדים או מעבידים לקבוע בתקנונה הוראות המסדירות עיון פנימי של החברים בדוח הכספי של האגודה. על הסדר העיון להיות הסדר נגיש ונוח, להנחת דעתו של הרשם (ניתן לחסות בפני החברים את קרן השביתה כאמור בסעיף הקודם).

במקרה זה, האגודה תהיה פטורה מהגשת מאזן ודוח על השינויים בנכסים נטו במסגרת הדוח הכספי שהיא מגישה לרשם לפי תקנה 5(ב), ואלו יועמדו

לעיון החברים בלבד. לרשם יוגש דוח על הכנסות והוצאות האגודה כולל ביאורים ודוח תזרים מזומנים (ככל שמדובר בדוח כספי מבוקר).

הבהרות לפי דרישת הרשם

על פי סעיף 6 לתקנות, אגודה חייבת להמציא לרשם, לפי דרישתו, ותוך התקופה שיקבע, כל מסמך או מידע נוסף שימצא לנכון לדרוש, להבהרת פרטים שהאגודה ציינה בדיווח לפי התקנות או שהיה צריך לציין לפי החוק ולפי התקנות או במסמכים שצורפו לו.

פומביות המידע ביחס לאגודות

לפי תקנה 7 לתקנות, בדומה למקובל בנוגע לתאגידים לא כוונת רווח אחרים, כגון עמותה או חברה לתועלת הציבור, ככלל, מסמכים ודיווחים שיוגשו לרשם לפי החוק העותומני והתקנות יועמדו לעיון הציבור. זאת, באמצעות עיון לפי בקשה בתיק אגודה ובכפוף לחסיון מידע שאין לגלותו לפי דין.

פרסום המידע לציבור באינטרנט, בהתאם לשיקול דעתו של הרשם, ייעשה בכפוף להגבלות שבדין, ובכלל זה בכל הנוגע להגנת הפרטיות. כך, לדוגמא, לא יפורסמו באינטרנט מספרי זיהוי של יחידים, שמותיהם של יחידים שאינם נושאי משרה באגודה ושמותיהם של חמשת מקבלי השכר הגבוה באגודה.

דיווח חד פעמי בדבר אגודה עותומנית קיימת

לפי תקנות החוק העותומני על אגודות (דיווח וסקיפות), התשפ"א-2021

טופס 1 (תקנה 3)

שם האגודה
יש להקפיד על שם מלא

מספר האגודה
אנא כתבו מספר ארוך בן 8 ספרות המתחיל בקידומת 589. ככל שהמספר הארוך של האגודה לא ידוע, ניתן לכתוב את מספר האגודה הקצר אשר ניתן לה על ידי הממונה על המחוז במשרד הפנים.

שמות קודמים ככל שישנם:

מטרות האגודה:

תאריך ייסוד האגודה:

האם האגודה קיבלה אישור להיותה אגודה לתועלת הציבור לפי סעיף 17 לחוק העותומני על האגודות

כן _____ לא _____ לא ידוע _____

האם האגודה הינה ארגון עובדים או מעבידים?
מילוי פרט מידע זה אינו חובה ומטרתו לסייע ביישום ההתאמות שבתקנות

כן _____ לא _____

חלק א': פרטי התקשרות עם האגודה

1. מענה של האגודה בישראל (מספר תא הדואר אינו מען רשום)

המיקוד	שם הישוב	מספר הבית	הרחוב, השכונה
			אצל:

2. דרכי התקשרות אחרות עם האגודה: כתובת דואר אלקטרוני:

האגודה מסכימה לקבל דיוור מרשם העמותות באמצעות הדואר האלקטרוני במקום באמצעות המען הרשום (אנא סמן): כן/לא

טלפון: _____

אתר האינטרנט של האגודה: _____

דרכי התקשרות נוספות: _____

לתשומת הלב,

1. ניתן לציין בשדה "אצל", את שמו של נושא משרה או את שמו ומענו של יחיד שאינו נושא משרה באגודה. ציון שמו של מי שאינו נושא משרה, מחייב קבלת הסכמה מצדו לקבלת דברי דואר של האגודה ולכך שפרטיו יהיו גלויים לציבור ויתכן כי יפורסמו באמצעים שונים ובכללם ברשת האינטרנט.

2. אין חובה למלא את הפרטים שבפרט 2 של חלק א', כולם או חלקם.

חלק ב': פרטים בדבר חברי ועד ומנהל כללי ומנהלים הכפופים למנהל הכללי במישרין שמכהנים באגודה

טופס מומלץ – דיווח על שינוי תקנות אגודה

מספר תיק אגודה (לשימוש פנימי)	מספר אגודה	שם אגודה

מען האגודה			
מיקוד	מס' בית	רחוב	יישוב

באסיפה הכללית שהתקיימה ביום _____ הוחלט על שינוי התקנות של האגודה כמפורט להלן:

(א) נא לפרט את מהות השינוי (יש לציין את מספר התקנה בתקנות אליו מתייחס השינוי):

מצ"ב העתק תקנות מעודכנות של האגודה.

מצ"ב העתק פרוטוקול אסיפה כללית מיום _____ במסגרתו אושר השינוי, הכולל את פירוט השינוי.

אני מצהיר כי האמור בדיווח זה משקף את החלטת האגודה בהתאם לפרוטוקול האסיפה הכללית המצ"ב לעניין שינוי תקנותיה וכי השינוי התבצע ברוב הדרוש לפי הוראות תקנות האגודה.

_____ שם מלא
 _____ מספר תעודת זהות
 _____ תפקיד באגודה

תאריך _____ חתימה _____

פרטים ליצירת קשר עם ממלא הטופס:
טלפון: _____

כתובת דואר אלקטרוני: _____

טופס מומלץ - דיווח על שינוי בהרכב חברי הנהלת אגודה עותומנית

מספר אגודה (לשימוש פנימי)	מספר אגודה	שם אגודה

מען האגודה			
מיקוד	מס' בית	רחוב	יישוב

באסיפה הכללית שהתקיימה ביום _____ הוחלט על שינוי בהרכב חברי הנהלת האגודה כמפורט להלן:

(א) שמות חברי ההנהלה הנכנסים:

- שם _____

שם משפחה _____

מס' תעודת זהות _____

כתובת _____

דוא"ל/ כתובת למשלוח דואר _____
- שם _____

שם משפחה _____

ת.ז. _____

דוא"ל/ כתובת למשלוח דואר _____

(ב) שמות חברי ההנהלה הנכנסים:

- שם _____

שם משפחה _____

ת.ז. _____

כתובת _____

דוא"ל/ כתובת למשלוח דואר _____
- שם _____

שם משפחה _____

ת.ז. _____

כתובת _____

דוא"ל/ כתובת למשלוח דואר _____

נא לסמן לפי העניין:

מצ"ב פרוטוקול אסיפה כללית מיום _____ במסגרתו אושרה ההחלטה.

אני מצהיר כי האמור בהודעה זו משקף את האמור בפרוטוקול האסיפה הכללית המצ"ב לעניין שינוי הרכב חברי ועד הנהלת האגודה וכי השינוי האמור התבצע ברוב הדרוש לפי הוראות תקנות האגודה.

שם מלא _____
מספר תעודת זהות _____
תפקיד באגודה _____

תאריך _____ חתימה _____

פרטים ליצירת קשר עם מגיש הדיווח:
טלפון: _____

כתובת דואר אלקטרוני: _____

טופס מומלץ - דיווח על שינוי במען אגודה עותומנית

מספר אגודה	מספר תיק אגודה (לשימוש פנימי)	שם אגודה

מען האגודה (טרם השינוי)			
מיקוד	מס' בית	רחוב	יישוב

הרינו להודיע בזאת על שינוי מען האגודה כדלקמן :

מען האגודה החדש:

מען האגודה			
מיקוד	מס' בית	רחוב	יישוב

כתובת דואר אלקטרוני

ת.ד

*לתשומת הלב, לא ניתן לציין ת.ד בלבד, אלא רק בנוסף למען האגודה לעיל.

אני, הח"מ, מצהיר כי הפרטים בהודעה זו לגבי מענה של האגודה נכונים.

תפקיד באגודה

מספר תעודת זהות

שם מלא

תאריך _____ חתימה _____

פרטים ליצירת קשר עם מגיש הדיווח:
טלפון: _____

כתובת דואר אלקטרוני: _____